

Aneta Biel, Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ – POWSTANIE, ROZWÓJ I CELE

1. Wprowadzenie

Zrównoważony rozwój to dziedzina, która łączy aspekt społeczny, środowiskowy oraz ekonomiczny. Zakłada istnienie złotego środka między trzema podstawowymi elementami. Zarządzanie w myśl zrównoważonego rozwoju pozwoli na wypracowanie modelu, według którego wszyscy ludzie będą mogli w równym stopniu korzystać z zasobów ziemi, natomiast naturalne zasoby nie zostaną wyczerpane dla przyszłych pokoleń. Według koncepcji zrównoważonego rozwoju w wymienionych powyżej aspektach musi istnieć równowaga, natomiast działanie w zakresie jednego z nich nie może negatywnie wpływać na pozostałe.

Hasło *sustainable development* – zrównoważony rozwój zdefiniowano m.in. w raporcie Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju ONZ w 1987 roku (inaczej Raport Brundtlandu). Definicja w oryginale brzmi następująco: „**Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs**”¹. Pokróćce tłumacząc na język polski: zrównoważony rozwój ma na celu zaspokojenie potrzeb obecnego pokolenia, nie ograniczając przy tym możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Dzięki polityce zrównoważonego rozwoju możemy mówić o wzroście gospodarczym, który niesie za sobą korzyści w sferze społecznej – wyrównywanie szans, zmniejszenie rozwarstwienia między grupami społecznymi oraz troskę o jakość środowiska naturalnego.

O konieczności troski o środowisko naturalne, a nie tylko o zasoby ekonomiczne i dobrobyt materialny przekonali się obywatele wielu cywilizacji. Jan Berdo w książce pt. *Zrównoważony rozwój* za przykład podaje Wyspę Wielkanocną. Autor twierdzi, iż ok. 1600 lat temu wyspa była tętniącą życiem krainą, pełną urodzajnych ziem, bogatej flory i fauny. Jednakże działalność mieszkańców wyspy doprowadziła do upadku cywilizacji [Berdo 2006 s. 2-3]. Nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych doprowadziła do wyjałowienia gleb, wymierania różnorodnych gatunków zwierząt i roślin. Jak podaje autor, Wyspa Wielkanocna, którą znamy dziś w niczym nie przypomina bogatej w zasoby ziemi [Berdo 2006 s. 2-3]. To samo można powiedzieć o rejonie Żyźnego Półksiężycy, który

¹ <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> [dostęp: 10-12-2017], str. 43.

obecnie jest obszarem ubogim, jednak w przeszłości stanowił kolebkę cywilizacji, ze względu na doskonałe warunki rozwoju.

2. Zmiana sposobu postrzegania rzeczywistości

Niestety upłynęło bardzo dużo czasu zanim ludzie zaczęli postrzegać środowisko za istotne. Otaczająca nas natura daje schronienie, pożywienie oraz miejsce do egzystencji. Powtarzające się katastrofy ekologiczne oraz nowe choroby kazały sądzić, że być może istnieje pewien związek pomiędzy działalnością człowieka a degradacją środowiska. Pierwsze modele zarządzania były ściśle związane ze sposobem wytwarzania towarów. Począwszy od XVIII w. gdzie produkcja dóbr odbywała się w manufakturach. Produkcja w tych niewielkich zakładach była oparta na paradygmacie uniwersalności – jeden pracownik był w stanie wyprodukować dany gatunek towaru od początku, do samego końca [Trzeciński S., Włodarkiewicz-Klimek H., Pawłowski K. 2013, s. 9-12]. Przedsiębiorstwo było porównywane do dobrze funkcjonującej maszyny, natomiast pracownicy mieli wykonywać wyznaczone zadania. Najważniejsza była chęć zdobycia zysku. Z czasem w procesie zarządzania pojawił się aspekt zarządzania w myśl paradygmatu likwidacji marnotrawstwa – początek XX w. Zwrócono uwagę na to, że zadowolony i wykwalifikowany pracownik jest bardziej efektywny. Jak podaje źródło, pracownika przestano traktować przedmiotowo, ale podmiotowo [Trzeciński i.in., 2013 s. 9-12]. Co za tym idzie, według źródła, społeczeństwo zaczęło przejawiać oczekiwania wobec przedsiębiorstw. Od tamtej pory przedsiębiorstwo przestało pełnić rolę *stricte* produkcyjną, ale również odpowiadać za skutki produkcyjnej działalności, do których zaliczamy m.in. aspekt środowiska naturalnego, troska o pracownika (np. pakiety socjalne) oraz jawne prowadzenie transakcji [Trzeciński i.in., 2013, s. 9-12].

Skutkiem czego, w drugiej połowie XX w. powstały pierwsze między wspólnotowe projekty mające na celu ochronę środowiska np. *Agenda 21*. Taki stan rzeczy można przypisać zmianom jakie zaszły w postrzeganiu nauki i świata właśnie w poprzednim stuleciu.

Jak podaje B. Poskrobko w *Zarządzaniu środowiskiem*, aż do końca lat siedemdziesiątych XX w. nauka rozwijała się pod wpływem paradygmatu deterministyczno-mechanistycznym [Poskrobko B. 1998, s. 14-18]. Paradygmat ten został oparty na koncepcji I. Newtona, który przez bardzo długi czas charakteryzował sposób postrzegania nauki oraz świata jako statycznego miejsca. Według powyższego, materia i czas miały płynąć niezależnie od siebie, zawsze w jednym kierunku – jak podaje Poskrobko [Poskrobko 1998, s. 14-18]. Powyższy nurt naukowy był bardzo silny, do tego stopnia iż zdefiniował nie tylko

nauki przyrodnicze ale również zdominował założenia ekonomiczne, pod którymi kształtowały się metody badawcze oraz systemy zarządzania [Poskrobko 1998, s. 14-18].

Zmiany nadeszły dopiero gdy zaczęto dostrzegać ułomność paradygmatu deterministyczno-mechanistycznego. Założenia, chociaż logiczne, nie były w stanie odwzorować rzeczywistości, która jest złożona na tyle, że aby ją zrozumieć potrzeba bardziej dynamicznego ujęcia. Odpowiedzią na kryzys związany z przestarzałym sposobem myślenia stało się powstanie nowej definicji świata oraz charakteryzowania powiązań zachodzących między różnymi dziedzinami. Rozwój nauki zaowocował powstaniem paradygmatu ewolucyjno-dynamicznego [Poskrobko 1998, s. 14-18]. Jak sugeruje nazwa, nowa perspektywa została oparta m.in. na teorii K. Darwina oraz teorii A. Einsteina [Poskrobko 1998, s. 14-18]. B. Poskrobko wymienia kilka dziedzin, które wywarły wpływ na paradygmat ewolucyjno-dynamiczny:

- Holizm – zjawiska należy badać pod kontem całości, ponieważ trwa między nimi stały przepływ materii, energii oraz informacji.
- Globalizm – kolejna dziedzina, oznacza dostrzeganie otaczającego nas świata w charakterze szerszym niż makroekonomia pojedynczych systemów gospodarczych. Podejście to pozwala na badanie procesów w obszarze całej planety.
- Ekologizm – pozwala na równorzędne postrzeganie teorii ekonomicznych, środowiskowych oraz społecznych.
- Humanizm – to kolejna dziedzina wpływająca na nowy paradygmat. Stawia za cel troskę o społeczeństwo oraz potrzeby człowieka.
- Neotyzm – ostatnia dziedzina, czyli zaangażowanie pojęcia etyki i jej narzędzi podczas rozwiązywania problemów ekologicznych, społecznych oraz gospodarczych [Poskrobko 1998, s.14-18].

Reasumując, postrzeganie rzeczywistości wpływa na rozwój szeroko rozumianej nauki. Do lat siedemdziesiątych ludzie byli przekonani, iż świat jest statycznym miejscem, gdzie problemy powinny zostać podzielone na jak najmniejsze części oraz analizowane w oddzielny sposób. Powyższy sposób myślenia, chociaż wydawać by się mogło racjonalny, nie zawsze dawał optymalne rezultaty. Co więcej, paradygmat deterministyczno-mechanistyczny uważa się za możliwy powód powstawania przyczyny katastrof np. ekologicznych. Ze względu na brak analizowania problemów w szerszym spojrzeniu. Dopiero sformułowanie paradygmatu ewolucyjno-dynamicznego pozwoliło na łączenie dziedzin. Dzięki nowemu sposobowi myślenia dziś możemy mówić o koncepcji zrównoważonego

rozwoju, która zakłada połączenie aspektów skrajnie różnych: środowiska, społeczeństwa oraz ekonomii.

3. Idea przyświecająca zrównoważonemu rozwojowi

Mówi się, że apetyt rośnie w miarę jedzenia, być może dlatego współczesny człowiek nieustannie dąży do rozwoju. Jednak rozwój nie zawsze niesie za sobą pozytywne aspekty, ponieważ obecnie człowiek częściej decyduje się na rozwój materialny niż duchowy. Społeczeństwo zaprogramowane na ciągłe gromadzenie i zdobywanie, zużywa dużo zasobów oraz energii, a jednak, jak pokazują badania ogromna konsumpcja oraz posiadanie nie idzie w parze z poczuciem szczęścia.

J. Berdo w książce *Zrównoważony rozwój* podaje, że celem zrównoważonego rozwoju jest pozwolić ludziom wieść **dobre życie** [Berdo 2006, s. 8-10]. Dobre życie brzmi enigmatycznie, jednak autor wyjawia, iż dobre życie nie opiera się na bogactwie materialnym oraz posiadaniu wszystkiego o czym może pomyśleć przeciętny człowiek. Berdo charakteryzuje termin *dobre życie* jako życie w szczęściu, gdzie zachowana jest bioróżnorodność – czyli aspekt środowiskowy, sprawiedliwy dostęp do zasobów oraz równość społeczna [Berdo 2006 s. 10-14]. W wyliczance zauważyć można brak aspektu ekonomicznego. Autor podaje, że dobrobyt materialny pozwala zapewnić zasoby takie jak jedzenie, natomiast sam w sobie nie prowadzi do szczęścia [Berdo 2006, s. 10-14].

W książce autorstwa Jana Berdo podany został przykład osady *Gaviotas*. Osadę założyła grupa inżynierów na czele z Paolo Lugari w 1971 roku [Berdo 2006, s. 8-10]. Naukowcy za cel postawili sobie stworzenie miejsca gdzie człowiek może wieść dostatnie oraz szczęśliwe życie z pomocą technologii wykorzystujących „zieloną energię”. Dzięki zaangażowaniu inżynierów, w wiosce *Gaviotas* zastosowano wiele ekologicznych technologii m.in. pompy głębinowe z funkcją huśtawki dla dzieci [Berdo 2006, s. 8-10]. Co więcej, w osadzie, na co dzień wykorzystuje się energię z kolektorów słonecznych, turbin wiatrowych czy czajników solarnych służących do destylowania wody [Berdo 2006, s. 8-10]. Dodatkowo poprzez metodę prób i błędów w wiosce zasadzono rośliny najlepiej przystosowane do klimatu kolumbijskiej sawanny. Jak podaje źródło dzięki współpracy dziś blisko dwustu mieszkańców *Gaviotas* tworzy harmonijną wspólnotę, prowadząc szczęśliwe życie w zgodzie z naturą [Berdo 2006 s. 8-10].

Zrównoważony rozwój zakłada również zmianę sposobu organizacji miast. Berdo podaje, iż ekorozwój zakłada tworzenie małych społeczności, ponieważ to w małych społecznościach łatwiej jest o tworzenie więzi społecznych, które są także istotne w koncepcji

zrównoważonego rozwoju [Berdo 2006, s. 10-14]. Co więcej, autor wylicza pozytywne skutki powstawania ekologicznych miast. Do zalet należą między innymi: zwężła zabudowa, która pozwala na dogodniejszy transport rowerem bądź na piechotę. Natomiast sadzenie dużej ilości drzew i krzewów oraz zakładanie ogrodów na balkonach i dachach ma wielowymiarowy pozytywny aspekt np. filtrowanie powietrza [Berdo 2006, s. 13]. Według autora, zaoszczędzone dzięki zwężłej zabudowie tereny można przeznaczyć na powstawanie parków czy lasów [Berdo 2006, s. 13].

Kolejnym ważnym aspektem, który wpływa na jakość życia jest **równość społeczna**. Jak podaje J. Berdo, nie jest istotne aby wszyscy mieli taką samą ilość np. pożywienia. Równość społeczna zakłada, iż każdy ma równy dostęp do zasobów według swoich potrzeb [Berdo 2006, s. 14-16]. Przy czym, równość powinna odnosić się też do jednakowego traktowania ludzi o odmiennym kolorze skóry, wyznaniu, pochodzeniu oraz orientacji seksualnej [Berdo 2006, s. 16].

W książce pt. „*Wyzwania zrównoważonego rozwoju*” podano, iż rozwój trwały nie powinien dotyczyć sprawiedliwości w dostępie do zasobów w „krótkim okresie” ale, jak podają autorzy, powinien dotyczyć „o wiele głębszej koncepcji sprawiedliwości między pokoleniowej” [Kronenberg J. i in. 2010, s. 71]. Z postawionej tezy jasno wynika, że rozwiązywanie obecnych problemów musi mieć na uwadze zapewnienie możliwości rozwoju w przyszłości – dla przyszłych pokoleń. Założenie to pozostaje w zgodzie z wymienioną definicją Zrównoważonego Rozwoju wg Raportu Brundtlandu. Jednak, jak podaje źródło, powyższa zasada budzi wiele kontrowersji. Dzieje się tak ponieważ podejmowane obecnie decyzje wpływają na przyszłość. Nie znając preferencji przyszłych pokoleń, tak naprawdę nie wiadomo czy dzisiejsze decyzje będą rozpatrywane jako korzystne w dalszej perspektywie czasu [Kronenberg J. i in. 2010, s. 71].

Podsumowując, celem zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie człowiekowi najlepszych warunków do prowadzenia szczęśliwego życia oraz równości społecznej. Koncepcja ma na celu uchronić przyszłe pokolenia od egzystencji w wyniszczonym środowisku społecznym jak i środowisku naturalnym. Życie zgodnie z zasadami ekorozwoju nie jest ścieżką pełną wyrzeczeń lecz otwarciem człowieka na dobre życie w zgodzie z naturą. Jak się okazuje, posiadanie nie jest kluczem do prowadzenia szczęśliwego życia. Zrównoważony rozwój musi również pozwalać na wykorzystywanie obecnie dostępnych źródeł i zasobów w taki sposób aby mogły służyć przyszłym pokoleniom.

4. Wpływ polityki na zrównoważony rozwój – w kontekście Europy

Zmiana paradygmatów przyczyniła się do rozwoju politycznych programów na rzecz ochrony środowiska. Również, zmiana sposobu myślenia o otaczającym świecie pozwoliła na powiązanie powtarzających się katastrof ekologicznych, które miały swoje podłoże w nieodpowiednim zarządzaniu środowiskiem, lub jego braku.

Istotne etapy dla koncepcji zrównoważonego rozwoju:

- a) 1972 – Konferencja Sztokholmska ONZ
- b) 1987 – Raport Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju ONZ pt. „Nasza wspólna przyszłość”
- c) 1992 – Agenda 21
- d) 2000 – Deklaracja Milenijna ONZ
- e) 2001 – Powstanie Strategii Zrównoważonego Rozwoju w Unii Europejskiej
- f) 2002 – Światowy Szczyt w Johannesburgu
- g) 2006 – Reedycja Strategii Zrównoważonego Rozwoju w Unii Europejskiej
- h) 2007 – Konferencja pt. „*Beyond GDP*”
- i) 2009 – Powstanie Raportu Stiglitz
- j) 2010 – Utworzenie Strategii Europa 2020
- k) 2012 – Konferencja „*Rio 20+*” oraz dokumentu „*Future We Want*”
- l) 2013 – Powstanie High-Level Political Forum
- m) 2014 – Raport ONZ pt. „*The Road to Dignity 2030*”
- n) 2015 – Agenda Rozwojowa 2030 pt. „*Transforming Our World*”²

Opisując dokładniej rozwój koncepcji trwałego rozwoju, ludzkość musiała rozwinąć się do tego stopnia aby dostrzec konieczność wprowadzenia działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Począwszy od 1957 roku, kiedy to na mocy Traktatów Rzymskich powstała organizacja Euratom, czyli Europejska Gospodarcza i Europejska Wspólnota Energii Atomowej. Jednakże, powyższy traktat nie definiował pojęcia ochrony środowiska oraz środków mających na celu ograniczenie wpływu negatywnej działalności człowieka na przyrodę. Dopiero blisko trzydzieści lat później, w momencie powstania Jednolitego Aktu Europejskiego (87’) włączono ochronę środowiska do zadań wspólnoty europejskiej – jak podaje źródło³. Ponadto, pierwsze działania na rzecz ochrony środowiska dotyczyły skutków prowadzenia błędnej polityki, natomiast nie angażowały działań prewencyjnych³. Europejski portal podaje, iż naprawa skutków niszczenia środowiska stała się poważnym wyzwaniem

² <https://stat.gov.pl/zrownowazony-rozwoj/idea-zrownowazonego-rozwoju/?pdf=1> [dostęp: 25-11-2017]

³ <http://europejskiportal.eu/ochrona-srodowiska-naturalnego/> [dostęp: 25-11-2017]

ekonomicznym dla państw Wspólnoty, z tego powodu ochrona środowiska stała się także wyzwaniem na skalę międzynarodową⁴.

Bez wątplenia przełomowym momentem była Konferencja Sztokholmska ONZ w 1972 roku⁴. Podczas konferencji zwrócono szczególną uwagę na znaczenie środowiska naturalnego oraz zauważono jak ważne jest jego znaczenie w rozwoju nie tylko poszczególnych państw, ale i gospodarki całego świata. Podczas obrad przeanalizowano problemy związane ze środowiskiem. Rezultatem było opracowanie programu ochrony środowiska oraz wprowadzenie norm zanieczyszczeń środowiska oraz zapis, iż ochrona środowiska jest jedną z podstawowych funkcji państwa⁴. Właśnie wtedy powstał wspomniany wcześniej Raport Brundtlandu, definiujący zrównoważony rozwój jako istotny czynnik, dla przyszłych pokoleń.

Natomiast wymieniony już Jednolity Akt Europejski (JAE) z 1987 roku, pozwolił na nadanie programowi ochrony środowiska statusu polityki wspólnotowej⁴. Kolejny – Traktat z Maastricht z 1993 roku, pozwolił zdefiniować troskę oraz ochronę środowiska naturalnego jako podstawowy warunek trwałego i zrównoważonego rozwoju⁴.

W międzyczasie powstawały kolejne akty i traktaty podtrzymujące wcześniejsze postanowienia. Jednak milowym krokiem w stronę zrównoważonego rozwoju był Szczyt Ziemi w 1992 roku. Szczyt odbył się w Rio de Janeiro. Podczas Szczytu Ziemi powstała *Agenda 21*, będąca kierunkiem działań na rzecz ekorozwoju w nowym, XXI wieku. Celem Agendy było wskazanie działań, które miały poprawić negatywne skutki prowadzonych działań w zakresie środowiska, biorąc pod uwagę aspekty takie jak czynniki społeczne oraz ekonomiczne. Jak podaje źródło, podczas Konferencji powstał również dokument nazwany Deklaracją z Rio⁴. Deklaracja miała na celu ustalenie praw i obowiązków państw w zakresie zrównoważonego rozwoju, aby zapewnić możliwość rozwoju oraz dobrych warunków egzystencjalnych⁴. Za jedyny możliwy sposób wypełnienia założeń Deklaracji uznano wykorzystywanie zasobów naturalnych w sposób racjonalny. Według źródła, Agenda 21 była przełomowa ze względu na nowy sposób spojrzenia na środowisko naturalne oraz wyznaczanie zasad gospodarowania źródłami zasobów naturalnych⁴.

Kolejny - Szczyt Milenijny Narodów Zjednoczonych w 2000 roku zaowocował powstaniem Milenijnych Celów Rozwoju. Cele zostały opracowane na kolejne 15 lat, podczas których miano zwrócić szczególną uwagę na problemy współczesnego świata.

⁴ <http://europejskiportal.eu/ochrona-srodowiska-naturalnego/> [dostęp:25-11-2017]

Do Celów Milenijnych zaliczamy m.in.:

- Eliminacja skrajnego ubóstwa i głodu
- Powszechny dostęp do szkolnictwa na poziomie podstawowym
- Zwrócenie uwagi na rolę kobiet w społeczeństwie czyli awans kobiet oraz promowanie równości płci
- Zmniejszenie ilości zgonów wśród dzieci
- Lepsza opieka zdrowotna dla matek
- Ograniczenie występowania chorób zakaźnych typu malaria i AIDS
- Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi
- Stworzenie ogólnoświatowego partnerstwa na rzecz trwałego rozwoju⁵

W 2012 roku odbył się Szczyt podsumowujący Konferencję z Rio de Janeiro. *Rio +20* podsumował dwudziestoletni okres obowiązywania *Agendy 21*. Niestety w ciągu dwudziestu lat nastąpiły zmiany na gorsze. Odnotowano wzrost populacji w krajach najuboższych, a co za tym idzie zwiększyła się liczba osób żyjących w skrajnej biedzie oraz z brakiem dostępu do podstawowych sanitariatów⁵. Podczas szczytu, jednym z zobowiązań było zwiększenie znaczenia zrównoważonego rozwoju w kwestii transportu⁵.

Przyjęto także dokument *Future We Want*, stawiający za priorytet ograniczenie oraz walkę ze skrajnym ubóstwem⁵. W dokumencie zaznaczono również znaczenie trzech aspektów zrównoważonego rozwoju, jako elementów mających wpływ na walkę z problemami współczesnego świata. Po raz kolejny powtórzono znaczenie promowania równości płci oraz prawa wszystkich obywateli świata do żywności i bezpieczeństwa w tymże zakresie⁵.

W 2015 roku powstała Agenda Zrównoważonego Rozwoju 2030. Będąca kontynuacją walki z problemami wyznaczonych w Milenijnych Celach 2000-2015. Jednakże, nowy program obejmuje aż siedemnaście zagadnień głównych oraz 169 zadań pobocznych⁶. Agenda post-2015 łączy elementy troski o środowisko naturalne, gospodarkę oraz społeczeństwo.

Cele Agendy 2030 brzmią następująco:

1. Koniec z ubóstwem
2. Zero głodu

⁵ <http://www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-a-zrownowazony-rozwoj/> [dostęp: 26-11-2017]

⁶ Źródło internetowe, Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju – implementacja w Polsce [dostęp: 01-12-2017]

3. Dobre zdrowie i jakość życia
4. Dobra jakość edukacji
5. Równość płci
6. Czysta woda i warunki sanitarne
7. Czysta i dostępna energia
8. Wzrost gospodarczy i godna praca
9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura
10. Mniej nierówności
11. Zrównoważone miasta i społeczności
12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja
13. Działania w dziedzinie klimatu
14. Życie pod wodą
15. Życie na lądzie
16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje
17. Partnerstwa na rzecz celów⁷

Co więcej, Agenda 2030 skupia się na pięciu zmianach transformacyjnych w obszarach: ludzie (*people*), planeta (*planet*), dobrobyt (*prosperity*), pokój (*peace*), partnerstwo (*partnership*).

Źródło rządowe podaje, że Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030, jako uniwersalny plan dla całego świata, wymaga przede wszystkim dostosowania do realiów poszczególnych państw⁸.

5. Zaangażowanie Polski w wybrane programy na rzecz zrównoważonego rozwoju

5.1. Program Europa 2020

Aby umożliwić państwu realizację programu Europa 2020, w Polsce powstał tzw. KPR. Skrót ten oznacza Krajowe Programy Reform. Program KPR jest aktualizowany każdego roku oraz przekazywany Komisji Europejskiej (podobnie jak Programy Stabilności czy Programy Konwergencji)⁹. W KPR przedstawia się m.in.: proponowane strategie zawarte w programie Europa 2020, przewidywania makroekonomiczne, plany dotyczące realizacji celów – zgodne z zaleceniami Rady Unii Europejskiej⁹.

⁷ <http://www.un.org.pl/> [dostęp: 01-12-2017]

⁸ <http://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/agenda-2030/o-agendzie/> [dostęp: 01-12-2017]

⁹ <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/strategia-europa-2020/krajowy-program-reform/> [dostęp: 10-12-2017]

Polska obrała poniższe cele do wykonania przed upływem 2020 roku:

- Zatrudnienie osób w wieku 20-64 na poziomie 71%;
- Wzrost wykształcenia wyższego o 34% wśród osób w wieku 30-34;
- Ograniczenie do 3,4% osób, które zbyt wcześnie rezygnują z nauki;
- Zwiększenie nakładów na Badania i Rozwój do 1,7% PKB;
- Zużycie tzw. energii pierwotnej na poziomie ok. 96 Mtoe.;
- Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem o 1,5mln⁹;

5.2. Polska a realizacja postanowień Agendy 2030

W broszurze dotyczącej Agendy 2030 podano jak kraje powinny realizować postanowienia wymienione w programie na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030. Aby założenia zawarte w porozumieniu mogły zostać zrealizowane niezbędne jest działanie takie jak:

- Zredagowanie celów rozwojowych na szczeblu krajowym, które nawiązują do Agendy 2030;
- Monitorowanie postępów poczynionych przez poszczególne kraje, czyli monitorowanie i raportowanie;
- Budowanie partnerstwa mające na celu rozwój i realizację celów¹⁰;

SOR to skrót przyjętego przez Polskę programu na rzecz zrównoważonego rozwoju. Pełna nazwa programu brzmi: *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. Jak podaje źródło, jest to elastyczny model zarządzania krajem, który buduje tzw. siłę konkurencyjną z równym udziałem wszystkich grup społecznych, tak aby zapewnić dobrobyt przyszłym pokoleniom¹⁰. Strategia ta jest spójna z postanowieniami Agendy 2030. W Polsce, koordynacja nad SOR pozostaje w kompetencjach Ministerstwa Rozwoju.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju posiada jeden główny cel, którym jest stabilność makroekonomiczna – jak podaje źródło¹⁰. Dodatkowo istnieją trzy cele szczegółowe, z pośród których każdy z nich dotyczy innego zagadnienia. Pierwszy odnosi się do trwałego wzrostu gospodarczego, drugi cel stawia za cel rozwój nastawiony na społeczeństwo, natomiast trzeci dotyczy tworzenia sprawnie działającego państwa¹⁰. SOR traktuje obywatela pierwszorzędnie, podporządkowując swoje założenia tak aby podnosić jakość życia w Polsce.

¹⁰ Źródło internetowe, Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju – implementacja w Polsce, format PDF [dostęp: 01-12-2017].

Podsumowując, koncepcja zrównoważonego rozwoju wpłynęła na obecny kształt polityki Unii Europejskiej oraz Polski. Polityka na rzecz ochrony środowiska kształtowała się przez długi czas, przybierając różne formy. Wraz z rozwojem nauki oraz poszerzaniem świadomości dotyczącej środowiska naturalnego zachodziły także zmiany w egzekwowaniu założeń ochrony środowiska. Człowiek nie był w stanie podporządkować sobie świata przyrody, dlatego musi nauczyć się funkcjonować w sposób zgodny z prawami natury. Decyzje podejmowane obecnie bez wątplenia odbiją się na przyszłych pokoleniach. Niestety nie sposób przewidzieć czy uważane obecnie za zgodne i racjonalne postępowanie nie wyrządzi szkód w przyszłości. Jednak biorąc pod uwagę dzisiejszy stan wiedzy ludzie powinni minimalizować ryzyko działań zagrażających przyszłemu dobrobytowi.

6. Podsumowanie

Artykuł miał na celu przedstawić podstawową definicję związaną z koncepcją zrównoważonego rozwoju oraz pokazać jak ważne jest postrzeganie świata w sposób holistyczny. Dodatkowo, można powiedzieć, że koncepcja zrównoważonego rozwoju ma za zadanie zadbać o losy przyszłych pokoleń. Niestety, na obecną chwilę nie jesteśmy w stanie przewidzieć czy świat, który za kilkaset lub kilka tysięcy lat zastaną przyszłe pokolenia będzie miejscem nadającym się do godnego życia. Nie mniej jednak, powinniśmy brać przykład i uczyć się na błędach cywilizacji, które w sposób niezrównoważony korzystały z zasobów planety. W historii zrównoważonego rozwoju, istotny okazał się również sposób postrzegania rzeczywistości. Zmiana paradygmatu okazała się na tyle ważna, iż zaowocowała powstaniem nowych koncepcji, dzięki którym dziś możemy mówić o trwałym, zrównoważonym rozwoju.

Bibliografia

Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju – implementacja w Polsce, [dostęp: 01-12-2017].

Berdo J., *Zrównoważony rozwój w stronę życia w harmonii z przyrodą*, Earth Conservation, Sopot 2006.

Cele Zrównoważonego Rozwoju, <http://www.un.org.pl/> [dostęp: 01-12-2017].

Europejski Portal Integracji i Rozwoju, Ochrona środowiska naturalnego, <http://europejskiportal.eu/ochrona-srodowiska-naturalnego/> [dostęp: 25-11-2017].

Ministerstwo Rozwoju, Krajowy Program Reform, <https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/strategia-europa-2020/krajowy-program-reform/> [dostęp: 10-12-2017].

Ministerstwo Rozwoju, O agendzie, <http://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/agenda-2030/o-agendzie/> [dostęp: 01-12-2017].

Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development, <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> [dostęp:10-12-2017] str. 43.

Polski Komitet ds. Spraw UNESCO, <http://www.unesco.pl/edukacja/dekada-edukacji-nt-zrownowazonego-rozwoju/unesco-a-zrownowazony-rozwoj/> [dostęp:25-11-2017].

Poskrobko B., *Zarządzanie środowiskiem*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1998.

Trzecieliński S., Włodarkiewicz-Klimek H., Pawłowski K., *Współczesne koncepcje zarządzania*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 2013.

Aneta Biel, University of Economics and Humanities (Bielsko-Biała, Poland)

SUSTAINABLE DEVELOPMENT – ORIGIN, EVOLUTION AND AIMS

***Abstract.** The author presents sustainable development as one of the management branches. The article is an attempt to illustrate the connection between change of the paradigm and the way of perceiving the world. According to the author that change resulted in creation of the concept of sustainable development. Furthermore, the article presents the origins of the concept and actions for that movement. The author describes groundbreaking moments in a law system, which helped to implementation of main aims of sustainable development as well. The article also mentions a topic of main idea that stands behind the concept.*

***Keywords:** sustainable development, development, idea of sustainable development, change of paradigm, agenda, aims of sustainable development*